

Likestillings- og
diskrimineringsombudet

Fornyings- administrasjons- og kirkedepartementet
Cecilie Haare
Postboks 8004 Dep
0030 OSLO

Vår ref.
11/1532-2-GHE

Deres ref.
10/132

Dato:
01.09.2011

Høring av rapportutkast

Vi viser til brev 9. august 2011 fra Fornyings-, administrasjons og kirkedepartementet om utkast til Norges femte rapport om Den europeiske pakten om regions- eller minoritetsspråk (språkpakten). Likestillings- og diskrimineringsombudet har valgt å fokusere på de tiltakene som gjelder styrking av opplæring på romani og romanes, fordi det er særlig her vi ser behov for styrket innsats for best mulig å fremme språkpaktens formål.

Vi har følgende innspill til departementets rapportutkast:

Merknader som gjelder artikkel 7 første ledd, bokstav f, i språkpakten.

Vi viser for det første til ministerkomiteens anbefaling nr. 5 omtalt på side 11, hvor komiteen anbefaler staten å treffe tiltak for å utforme språkundervisning på romani og romanes i samarbeid med de romani- og romanestalende. Departementets utkast til svar her er at verken Kunnskapsdepartementet eller Fornyings-, administrasjons og kirkedepartementet har mottatt eksplisitt ønske om språkundervisning i romani eller romanes. Vi mener at dette svaret er lite tilfredsstillende. Slik vi ser det vil staten ha et selvstendig ansvar for å komme i en god dialog med de aktuelle språkgruppene for å kartlegge behovet for styrket språkkompetanse og for å foreslå egnede tiltak. Slik vi forstår det har man per i dag lite oversikt over kunnskapsgrunnlaget i disse språkene. Vi viser da særlig til at departementet skriver at "så vidt vi vet har romgruppen gode kunnskaper i muntlig romanes." Her fremgår det ikke noe om den skriftlige kompetansen. Det fremgår heller ikke med sikkerhet hvordan den muntlige

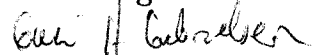
kompetansen er. Departementet viser også til at det etter ønske fra gruppen har blitt prioritert å gi undervisning i norsk. Styrket fokus på undervisning i norsk er positivt og nødvendig, men dette kan ikke være en erstatning for å treffe tiltak for å utforme språkundervisning også i romani og romanes i samarbeid med de romani- og romanestalende. Som kjent er det også en stor grad av analfabetisme innen romgruppen. Dette forsterker statens ansvar for selv å ta initiativ overfor denne gruppen når det gjelder å styrke språkferdigheter både på romanes og på norsk.

Vi viser videre til side 14 i rapporten hvor departementet skriver at det ikke er foretatt noen kartlegging når det gjelder utbredelsen av andre regions- eller minoritetsspråk enn samisk, og at dette har sammenheng med de utfordringer som knytter seg til utviklingen av statistikk basert på etnisitet. LDO mener det er grunnlag for en dialog med de aktuelle gruppene særlig for å finne egnede måter for å kartlegge bruken av de aktuelle nasjonale minoritetsspråkene. Departementet bør ikke utelukke at man kunne fått en relativt god oversikt på denne måten, uten at denne gruppen skulle oppfatte det som en stigmatiserende registrering basert på etnisitet. Vi viser i den sammenheng også til at ekspertkomiteen i sin fjerde rapport til Norge 9. oktober 2009 i para 7, oppfordrer Norge til å innlede et samarbeid med aktuelle nasjonale minoriteter for å kartlegge antall brukere av minoritetsspråkene.

Vi viser også til ekspertkomiteens spørsmål nr. 54, hvor ekspertkomiteen spør om myndighetene har fulgt opp ønsket fra representanter fra romaniorganisasjonen om å utvikle språket sitt og gjøre det tilgjengelig i utdanningen. Dette spørsmålet indikerer at det har kommet ønsket fra romanigruppen om større opplæring i sitt språk, og dette gir ikke god sammenheng med det utkast til svar på ministerkomiteens anbefaling nr.5 som er foreslått på rapportens side 11 og referert ovenfor. Uansett mener vi at departementet som sagt har et selvstendig ansvar for å komme i kontakt med rom- og romanigruppene og presentere aktuelle tilbud om opplæring i romani og romanes som er tilpasset gruppenes behov og forutsetninger. Ekspertkomiteens spørsmål nr.104 gjengitt på side 39 i rapporten, gjelder direkte artikkel 7 første ledd, bokstav f, i språkpakten. Her spør ekspertkomiteen om hvilke tiltak som er gjort for å utvikle alternative måter og hensiktsmessige former for opplæring i romani og romanes. Departementet viser igjen til sitt svar på ministerkomiteens femte anbefaling på side 11 i rapportutkastet om at verken Kunnskapsdepartementet eller Fornyings-, administrasjons og kirkedepartementet har mottatt eksplisitt ønske om språkundervisning i romani eller romanes. Som forklart ovenfor mener vi at svaret er lite tilfredsstillende.

LDO vil også rette fokus mot en problemstilling som er relevant i forhold til språkpaktens artikkel 7, første ledd, bokstav d, selv om dette ikke synes å være et tema som har vært på dagsorden i dialogen mellom ekspertkomiteen og staten. Som følge av henvendelser til ombudet har vi blitt kjent med at det reiser seg vesentlig utfordringer når det gjelder språk i tilfeller hvor det er nødvendig med omsorgsovertakelse av rombarn på grunn av barnets beste. De aktuelle problemene knytter seg til å sikre at barnet skal kunne få vokse opp i og inn i rammen av sin opprinnelige romkultur selv når omsorgsovertakelse etter en helhetsvurdering er nødvendig. Språket romanes er i stor grad et muntlig språk og det kan først og fremst læres ved å være sammen med andre innen samme kultur. Det er behov for at staten utvikler planer og iverksetter tiltak som kan sikre at rombarn som blir skilt fra sin familie på grunn av omsorgsvikt kan bevare tilstrekkelig kontakt med sin kultur til å kunne ivareta sitt morsmål romanes gjennom alternative ordninger. At det er behov for mer fokus på hvordan man skal sikre barnas tilknytning til romkultur og opprettholdelse av språkferdigheter i forbindelse med omsorgsprøvelse kommer frem bla av Oslo tingretts dom 30. juli 2010 som gjelder omsorgsovertakelse av fire rombarn. Å utvikle slike tiltak er et arbeid som vil måtte pågå over tid, men de problemstillingene som aktualiserer seg gjennom denne dommen tydeliggjør behovet for at langsiktig arbeid planlegges og iverksettes så snart som mulig. Når det gjelder positive faktorer i rapporten vil vi vise til side 37 om tiltak romanes hvor det fremgår i handlingsplanen for å bedre levekårene for rom i Oslo at det er igangsatt tiltak for å tilrettelegge for tilbud om barnepass i tilknytning til voksenopplæringstilbudet for unge voksne i rom, og for rekruttering av rombarn til barnehage. Vi ser frem til å følge oppfølgingen av handlingsplanen.

Med vennlig hilsen

Guri Hestflått Gabrielsen
rådgiver